2024/3134

2024 12 13

TARYBOS SPRENDIMAS (ES) 2024/3134

2024 m. gruodžio 2 d.

dėl valstybių narių užimtumo politikos gairių

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 148 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos pasiūlymą,

atsižvelgdama į Europos Parlamento nuomonę ([1]),

atsižvelgdama į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę ([2]),

pasikonsultavusi su Regionų komitetu,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę ([3]),

kadangi:

(1) valstybės narės ir Sąjunga turėtų siekti parengti suderintą užimtumo strategiją, skirtą visų pirma kvalifikuotai, tinkamai parengtai, gebančiai prisitaikyti darbo jėgai bei įtraukioms, atsparioms, į ateitį orientuotoms ir ekonomikos pokyčius atliepiančioms darbo rinkoms skatinti, kad būtų pasiekti Europos Sąjungos sutarties (toliau – ES sutartis) 3 straipsnyje nustatyti visiško užimtumo ir socialinės pažangos, subalansuoto ekonomikos augimo ir aukšto lygio aplinkos apsaugos ir aplinkos kokybės gerinimo tikslai. Valstybės narės užimtumo skatinimą turėtų laikyti bendro intereso klausimu ir savo veiksmus šiuo atžvilgiu derinti Taryboje;

(2) Sąjunga turėtų kovoti su socialine atskirtimi ir diskriminacija bei skatinti socialinį teisingumą ir apsaugą, moterų ir vyrų lygybę, kartų solidarumą ir vaiko teisių apsaugą, kaip nustatyta ES sutarties 3 straipsnyje. Nustatydama ir įgyvendindama savo politiką ir veiklą, Sąjunga turėtų atsižvelgti į reikalavimus, susijusius su didelio užimtumo skatinimu, tinkamos socialinės apsaugos užtikrinimu, kova su socialine atskirtimi, ir aukšto lygio švietimu, mokymu ir žmonių sveikatos apsauga, kaip nustatyta Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 9 straipsnyje;

(3) vadovaudamasi SESV, Sąjunga parengė ir įgyvendino ekonominės ir užimtumo politikos derinimo priemones. Kaip tų priemonių dalis, šio sprendimo priede išdėstytos valstybių narių užimtumo politikos gairės (toliau – užimtumo gairės) ir Tarybos rekomendacijoje (ES) 2015/1184 ([4]) nustatytos valstybių narių ir Sąjungos ekonominės politikos bendros gairės sudaro integruotas gaires. Užimtumo gairėmis, atspindinčiomis valstybių narių tarpusavio priklausomybę, turi būti vadovaujamasi įgyvendinant politiką valstybėse narėse ir Sąjungoje. Taip suderinta Sąjungos ir nacionalinė politika bei reformos sudaro tinkamą apskritai tvarų ekonominės, užimtumo ir socialinės politikos priemonių derinį, kuriuo turėtų būti pasiektas teigiamas persiduodantis poveikis darbo rinkoms ir plačiajai visuomenei, sustiprintas ekonominis ir socialinis atsparumas ir veiksmingai reaguojama į vidutinės trukmės ir ilgalaikius iššūkius, taip pat krizių, pavyzdžiui COVID-19 pandemijos ir dėl Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą išaugusių pragyvenimo išlaidų, poveikį;

(4) siekdamos spartinti ekonominę ir socialinę pažangą, įskaitant aukštynkryptę socialinę konvergenciją, remti žaliąją ir skaitmeninę pertvarkas, stiprinti Sąjungos pramoninę bazę bei konkurencingumą ir sukurti įtraukias ir atsparias darbo rinkas Sąjungoje, valstybės narės turėtų spręsti darbo jėgos ir įgūdžių trūkumų problemą ir skatinti kokybišką

([1]) 2024 m. spalio 22 d. nuomonė (dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje).
([2]) 2024 m. spalio 23 d. nuomonė (dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje).
([3]) 2024 m. spalio 23 d. nuomonė (dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje).
([4]) 2015 m. liepos 14 d. Tarybos rekomendacija (ES) 2015/1184 dėl valstybių narių ir Europos Sąjungos ekonominės politikos bendrų gairių (OL L 192, 2015 7 18, p. 27).

ir įtraukų švietimą ir mokymą visiems, ypač daug dėmesio skirdamos bazinių įgūdžių tobulinimui, visų pirma tarp nepalankioje padėtyje esančių mokinių, ir gamtos mokslams, technologijoms, inžinerijai ir matematikai (STEM) mokyklose ir aukštojo mokslo įstaigose, į ateitį orientuotam profesiniam rengimui ir mokymui, kvalifikacijos kėlimui ir perkvalifikavimui visą gyvenimą, taip pat veiksmingai, aktyviai darbo rinkos politikai ir geresnių darbo sąlygų bei karjeros galimybių kūrimui, kartu atsižvelgiant į socialinių partnerių vaidmenį ir autonomiją. Tai ypač aktualu mažiau išsivysčiusiems, atokiems ir atokiausiems Sąjungos regionams, kuriuose poreikiai yra didžiausi. Trūkumų problemą taip pat galima spręsti gerinant sąžiningą darbuotojų ir besimokančių asmenų judumą Sąjungoje ir pritraukiant talentus iš Sąjungos išorės. Be to, reikėtų stiprinti švietimo bei mokymo sistemų ir darbo rinkos sąsajas, o neformaliojo ir savaiminio mokymosi būdu įgyti įgūdžiai, žinios ir kompetencijos turėtų būti pripažįstami;

(5) užimtumo gairės atitinka 2024 m. balandžio 30 d. įsigaliojusią naują Sąjungos ekonomikos valdymo sistemą ([5]), galiojančius Sąjungos teisės aktus ir įvairias Sąjungos iniciatyvas, įskaitant 2021 m. birželio 14 d. ([6]), 2021 m. lapkričio 29 d. ([7]), 2022 m. balandžio 5 d. ([8]), 2022 m. birželio 16 d. ([9]), 2022 m. lapkričio 28 d. ([10]), 2022 m. gruodžio 8 d. ([11]), 2023 m. sausio 30 d. ([12]), 2023 m. birželio 12 d. ([13]) ir 2023 m. lapkričio 27 d. ([14]) Tarybos rekomendacijas, Komisijos rekomendaciją (ES) 2021/402 ([15]), 2021 m. vasario 26 d. Tarybos rezoliuciją ([16]), 2021 m. gruodžio 9 d. Komisijos komunikatus „Žmonėms tarnaujančios ekonomikos kūrimas: socialinės ekonomikos veiksmų planas“, 2020 m. rugsėjo 30 d. „2021–2027 m. skaitmeninio švietimo veiksmų planas“, 2021 m. kovo 3 d. „Lygybės Sąjunga. 2021–2030 m. neįgaliųjų teisių strategija“, ir 2022 m. rugsėjo 7 d. Europos priežiūros strategijos, taip pat komunikatus 2023 m. vasario 1 d. „Žaliojo kurso pramonės planas poveikio klimatui neutralizavimo amžiui“, 2023 m. sausio 25 d. „Socialinio dialogo stiprinimas Europos Sąjungoje“, 2022 m. rugsėjo 28 d. „Geresnis valstybių narių politikos paskirstomojo poveikio vertinimas“, 2024 m. kovo 20 d. „Darbo jėgos ir įgūdžių trūkumas ES. Veiksmų planas“, Europos Parlamento ir Tarybos sprendimus (ES) 2021/2316 ([17]) ir (ES) 2023/936 ([18]), Europos Parlamento ir Tarybos direktyvas (ES) 2022/2041 ([19]), (ES) 2022/2381 ([20]), (ES) 2023/970 ([21]) ir (ES) 2024/2831 ([22]);

([5]) 2024 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1263 dėl veiksmingo ekonominės politikos koordinavimo ir daugiašalės biudžeto priežiūros, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1466/97 (OL L, 2024/1263, 2024 4 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj).

([6]) 2021 m. birželio 14 d. Tarybos rekomendacija (ES) 2021/1004, kuria nustatoma Europos vaiko garantijų sistema (OL L 223, 2021 6 22, p. 14).

([7]) 2021 m. lapkričio 29 d. Tarybos rekomendacija dėl mišriojo mokymosi metodų siekiant kokybiško ir įtraukaus pradinio ir vidurinio ugdymo (OL C 504, 2021 12 14, p. 21).

([8]) 2022 m. balandžio 5 d. Tarybos rekomendacija dėl Europos aukštojo mokslo institucijų ryšių užmezgimo siekiant veiksmingai bendradarbiauti (OL C 160, 2022 4 13, p. 1).

([9]) 2022 m. birželio 16 d. Tarybos rekomendacija dėl mokymosi siekiant žaliosios pertvarkos ir darnaus vystymosi (OL C 243, 2022 6 27, p. 1), 2022 m. birželio 16 d. Tarybos rekomendacija dėl europinio požiūrio į mikrokredencialus mokymuisi visą gyvenimą ir įsidarbinamumui skatinti (OL C 243, 2022 6 27, p. 10), 2022 m. birželio 16 d. Tarybos rekomendacija dėl individualiųjų mokymosi sąskaitų (OL C 243, 2022 6 27, p. 26) ir 2022 m. birželio 16 d. Tarybos rekomendacija dėl sąžiningo perėjimo prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos užtikrinimo (OL C 243, 2022 6 27, p. 35).

([10]) 2022 m. lapkričio 28 d. Tarybos rekomendacija dėl veiksmingų būdų pasiekti gerų mokymosi rezultatų, kuria pakeičiama 2011 m. birželio 28 d. Tarybos rekomendacija dėl politikos, kuria siekiama mažinti mokyklos nebaigusių asmenų skaičių (OL C 469, 2022 12 9, p. 1).

([11]) 2022 m. gruodžio 8 d. Tarybos rekomendacija dėl galimybės gauti įperkamas, kokybiškas ilgalaikės priežiūros paslaugas (OL C 476, 2022 12 15, p. 1) ir 2022 m. gruodžio 8 d. Tarybos rekomendacija dėl ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros: Barselonos tikslai iki 2030 m. (OL C 484, 2022 12 20, p. 1).

([12]) 2023 m. sausio 30 d. Tarybos rekomendacija dėl pakankamų minimalių pajamų, kuriomis užtikrinama aktyvi įtrauktis (OL C 41, 2023 2 3, p. 1).

([13]) 2023 m. birželio 12 d. Tarybos rekomendacija dėl socialinio dialogo stiprinimo Europos Sąjungoje (OL C, C/2023/1389, 2023 12 6, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/1389/oj).

([14]) 2023 m. lapkričio 27 d. Tarybos rekomendacija dėl socialinės ekonomikos pagrindinių sąlygų sukūrimo (OL C, C/2023/1344, 2023 11 29, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/1344/oj).

([15]) 2021 m. kovo 4 d. Komisijos rekomendacija (ES) 2021/402 dėl veiksmingos aktyvios paramos užimtumui po COVID-19 sukeltos krizės (EASE) (OL L 80, 2021 3 8, p. 1).

([16]) Tarybos rezoliucija dėl Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje strateginės programos siekiant sukurti Europos švietimo erdvę ir imtis veiksmų vėlesniu laikotarpiu (2021–2030 m.) (OL C 66, 2021 2 26, p. 1).

([17]) 2021 m. gruodžio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas (ES) 2021/2316 dėl Europos jaunimo metų (2022 m.) (OL L 462, 2021 12 28, p. 1).

([18]) 2023 m. gegužės 10 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas (ES) 2023/936 dėl Europos įgūdžių metų (OL L 125, 2023 5 11, p. 1).

([19]) 2022 m. spalio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2022/2041 dėl deramo minimaliojo darbo užmokesčio Europos Sąjungoje (OL L 275, 2022 10 25, p. 33).

([20]) 2022 m. lapkričio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2022/2381 dėl biržinių bendrovių direktorių pareigas einančių asmenų lyčių pusiausvyros gerinimo ir susijusių priemonių (OL L 315, 2022 12 7, p. 44).

([21]) 2023 m. gegužės 10 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2023/970, kuria, nustatant darbo užmokesčio skaidrumo ir vykdymo užtikrinimo mechanizmus, griežčiau taikomas vienodo vyrų ir moterų darbo užmokesčio už vienodą arba vienodos vertės darbą principas (OL L 132, 2023 5 17, p. 21).

([22]) 2024 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2024/2831 dėl darbo skaitmeninėse platformose sąlygų gerinimo (OL L, 2024/2831, 2024 11 11, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/2831/oj).

(6) Europos semestras įvairias priemones sujungia į visa apimančią integruotos daugiašalės ekonominės ir užimtumo politikos koordinavimo ir priežiūros sistemą Sąjungoje. Nors Europos semestru siekiama aplinkos tvarumo, produktyvumo, teisingumo ir makroekonominio stabilumo, jame integruojami 2017 m. lapkričio mėn. Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos paskelbto Europos socialinių teisių ramsčio ([23]) (toliau – Europos socialinių teisių ramstis) bei jo stebėsenos priemonės – socialinių rodiklių suvestinės – principai, taip pat sudarant sąlygas atlikti aukštynkryptės socialinės konvergencijos Sąjungoje rizikos ir iššūkių analizę, ir užtikrinamas tvirtas bendradarbiavimas su socialiniais partneriais, pilietine visuomene ir kitais suinteresuotaisiais subjektais. Europos semestras taip pat padeda įgyvendinti darnaus Jungtinių Tautų vystymosi tikslus. Sąjungos ir valstybių narių ekonominė ir užimtumo politika turėtų būti glaudžiai susieta su Sąjungos sąžiningu perėjimu prie neutralaus poveikio klimatui, aplinkos atžvilgiu tvarios ir skaitmeninės ekonomikos, ja turėtų būti didinamas konkurencingumas ir produktyvumas, užtikrinamos tinkamos darbo sąlygos, skatinamos inovacijos, demokratija darbe, socialinis dialogas, socialinis teisingumas, lygios galimybės ir aukštynkryptė socialinė ir ekonominė konvergencija, taip pat sprendžiami nelygybės bei regioninių skirtumų klausimai ir kovojama su skurdu ir socialine atskirtimi;

(7) klimato kaita ir kiti su aplinka susiję iššūkiai, poreikis užtikrinti teisingą žaliąją pertvarką, energetinį nepriklausomumą ir didesnį nulinio balanso pramonės konkurencingumą ir Europos atvirą strateginį savarankiškumą, taip pat skaitmenizacijos, dirbtinio intelekto ir platformų ekonomikos plėtojimas, nuotolinio darbo masto didėjimas ir demografiniai pokyčiai Sąjungoje giliai keičia ekonomiką ir visuomenę. Sąjunga ir jos valstybės narės turėtų bendradarbiauti, kad veiksmingai ir proaktyviai reaguotų į tokius struktūrinius pokyčius ir prireikus pritaikytų esamas sistemas, pripažindamos glaudų valstybių narių ekonomikos ir darbo rinkų bei susijusios politikos tarpusavio priklausomumą. Tam reikia imtis suderintų, plataus užmojo ir veiksmingų politikos veiksmų tiek Sąjungos, tiek nacionaliniu lygmenimis, kartu pripažįstant socialinių partnerių vaidmenį, laikantis SESV ir Sąjungos nuostatų dėl ekonomikos valdymo, atsižvelgiant į Europos socialinių teisių ramstį. Tokiais politikos veiksmais turėtų, be kita ko, būti paskatintos tvarios investicijos visuose Sąjungos regionuose, atnaujintas įsipareigojimas tinkama tvarka vykdyti reformas ir investicijas, kuriomis skatinamas tvarus ir integracinis ekonomikos augimas, kokybiškų darbo vietų kūrimas, produktyvumas, sąžiningų deramo darbo sąlygų užtikrinimas, socialinė ir teritorinė sanglauda, aukštynkryptė socialinė ir ekonominė konvergencija, atsparumas ir fiskalinės atsakomybės įgyvendinimas. Kaip nurodyta Rekomendacijoje dėl mokymosi siekiant žaliosios pertvarkos ir darnaus vystymosi, sistemingas švietimo ir mokymo aspekto integravimas į kitas politikos sritis, susijusias su žaliąja pertvarka ir darniu vystymusi, iš mokymosi visą gyvenimą perspektyvos gali padėti įgyvendinti tą politiką. Parama turėtų būti teikiama pagal esamas Sąjungos finansavimo programas, visų pirma, pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę, nustatytą Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2021/241 ([24]), ir sanglaudos politikos fondus, įskaitant „Europos socialinį fondą +“, nustatytą Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2021/1057 ([25]), ir Europos regioninės plėtros fondą, reglamentuojamą Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2021/1058 ([26]), taip pat Teisingos pertvarkos fondą, įsteigtą Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2021/1056 ([27]). Politikos veiksmai turėtų apimti ir pasiūlos, ir paklausos srities priemonės, kartu atsižvelgiant į tokių priemonių ekonominį poveikį, poveikį aplinkai, užimtumui ir socialinį poveikį;

(8) Europos socialinių teisių ramstis nustato dvidešimt principų ir teisių, kuriais siekiama remti gerai veikiančias ir sąžiningas darbo rinkas bei socialinės gerovės sistemas ir kurie skirstomi į tris kategorijas: lygios galimybės ir galimybė įsidarbinti, tinkamos darbo sąlygos ir socialinė apsauga ir įtrauktis. Tie principai ir teisės suteikia strateginę kryptį Sąjungai užtikrinant, kad perėjimas prie poveikio klimatui neutralumo, aplinkos tvarumo, skaitmeninė transformacija ir demografinių pokyčių poveikis būtų socialiai sąžiningi bei teisingi ir būtų išsaugota teritorinė sanglauda. Europos socialinių teisių ramsčiu ir su juo susijusia socialinių rodiklių suvestine teikiamos rekomendacijos, skirtos valstybių narių užimtumo ir socialiniams rodikliams, apimantiems aukštynkryptę socialinę konvergenciją Sąjungoje per Europos semestrą stebėti, nacionalinio, regioninio ir vietos lygio reformoms bei investicijoms skatinti ir šiandieninės modernios ekonomikos socialiniam ir rinkos aspektams derinti, be kita ko, skatinant socialinę ekonomiką. 2021 m. kovo 4 d. Komisija pateikė Europos socialinių teisių ramsčio įgyvendinimo veiksmų planą (toliau – veiksmų planas), įskaitant plataus užmojo, bet realistiškus pagrindinius 2030 m. Sąjungos

([23]) Tarpinstitucinė deklaracija dėl Europos socialinių teisių ramsčio (OL C 428, 2017 12 13, p. 10).
([24]) 2021 m. vasario 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241, kuriuo nustatoma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (OL L 57, 2021 2 18, p. 17).
([25]) 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1057, kuriuo nustatomas „Europos socialinis fondas +“ (ESF+) ir panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 1296/2013 (OL L 231, 2021 6 30, p. 21).
([26]) 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1058 dėl Europos regioninės plėtros fondo ir Sanglaudos fondo (OL L 231, 2021 6 30, p. 60).
([27]) 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1056, kuriuo įsteigiamas Teisingos pertvarkos fondas (OL L 231, 2021 6 30, p. 1).

užimtumo tikslus (kad bent 78 % 20–64 m. amžiaus gyventojų turėtų dirbti), įgūdžių (kad bent 60 % visų suaugusiųjų kasmet turėtų dalyvauti mokymuose) ir skurdo mažinimo (kad skurdo ar socialinės atskirties rizika turėtų kilti bent 15 mln. mažiau žmonių, įskaitant 5 mln. vaikų) (Sąjungos pagrindiniai tikslai iki 2030 m.) ir papildomus tarpinius tikslus, taip pat peržiūrėtą socialinių rodiklių suvestinę;

(9) kaip 2021 m. gegužės 8 d. Porto socialinių reikalų aukščiausiojo lygio susitikime pripažino valstybių ar Vyriausybių vadovai, įgyvendinant Europos socialinių teisių ramstį bus sustiprintas Sąjungos veržlumas siekiant pereiti prie skaitmeninės, žaliosios ir sąžiningos pertvarkos, ir jis padės pasiekti aukštynkryptę socialinę ir ekonominę konvergenciją bei įveikti demografinius iššūkius. Valstybių ar Vyriausybių vadovai pabrėžė, kad socialinis aspektas, socialinis dialogas ir aktyvus socialinių partnerių dalyvavimas yra labai konkurencingos socialinės rinkos ekonomikos pagrindas, ir palankiai įvertino naujuosius Sąjungos pagrindinius tikslus. Jie patvirtino esą pasiryžę, kaip nustatyta 2019–2024 m. Europos Vadovų Tarybos strateginėje darbotvarkėje, toliau stiprinti Europos socialinių teisių ramsčio įgyvendinimą Sąjungos ir nacionaliniu lygmenimis, tinkamai atsižvelgiant į atitinkamas kompetencijas ir subsidiarumo bei proporcingumo principus. Galiausiai jie pabrėžė, kad svarbu atidžiai stebėti, be kita ko, aukščiausiu lygmeniu, pažangą įgyvendinant Europos socialinių teisių ramstį ir Sąjungos pagrindinius tikslus iki 2030 m.;

(10) Sąjungos pagrindinius tikslus iki 2030 m. valstybių ar Vyriausybių vadovai palankiai įvertino Porto socialinių reikalų aukščiausiojo lygio susitikime ir 2021 m. birželio mėn. Europos Vadovų Tarybos susitikime. Jie kartu su socialinių rodiklių suvestine padės, kaip Europos semestro politikos koordinavimo sistemos dalis, stebėti pažangą įgyvendinant Europos socialinių teisių ramsčio principus. Be to, Porto socialinių reikalų aukščiausiojo lygio susitikime valstybės narės buvo paragintos nustatyti plataus užmojo nacionalinius tikslus, kurie, tinkamai atsižvelgiant į kiekvienos valstybės narės pradinę padėtį, turėtų būti tinkamas indėlis siekiant Sąjungos pagrindinių tikslų iki 2030 m. Nuo 2021 m. rugsėjo mėn. iki 2022 m. birželio mėn. Komisijos prašymu valstybės narės pateikė savo nacionalinius tikslus. 2022 m. birželio mėn. Užimtumo, socialinės politikos, sveikatos ir vartotojų reikalų tarybos posėdyje valstybių narių ministrai pabrėžė, kad svarbu atidžiai stebėti pažangą įgyvendinant Europos socialinių teisių ramstį ir Sąjungos pagrindinius tikslus iki 2030 m. Atsižvelgiant į tai, pažanga siekiant tų nacionalinių tikslų stebima 2024 m. kovo 11 d. Tarybos priimtoje bendroje užimtumo ataskaitoje (toliau – 2024 m. bendra užimtumo ataskaita) ir yra integruota į Europos semestro stebėsenos priemones. Be to, 2024 m. bendroje užimtumo ataskaitoje, remiantis socialinės konvergencijos sistemos aspektais, bandomuoju pagrindu pateikiama šalių pirmojo etapo analizė dėl galimos aukštynkryptei socialinei konvergencijai kylančios rizikos, kurioje nustatyta, kad septynioms valstybėms narėms kyla potenciali rizika, Ta išvada lėmė gilesnę tų septynių valstybių narių antrojo etapo analizę, iš kurios matyti, kad bendri iššūkiai nebuvo patvirtinti visų jų atžvilgiu;

(11) po Rusijos invazijos į Ukrainą Europos Vadovų Taryba savo 2022 m. vasario 24 d. išvadose pasmerkė Rusijos veiksmus, kuriais siekiama pakenkti Europos ir pasaulio saugumui bei stabilumui, ir išreiškė solidarumą su Ukrainos žmonėmis, pabrėždama, kad Rusija pažeidė tarptautinę teisę ir Jungtinių Tautų Chartijos principus. Dabartinėmis aplinkybėmis laikinoji apsauga, suteikta Tarybos įgyvendinimo sprendimu (ES) 2022/382 ([28]) ir pratęsta Tarybos įgyvendinimo sprendimu (ES) 2023/2409 ([29]), Sąjungoje suteikia greitą ir veiksmingą pagalbą perkeltiesiems asmenims, bėgantiems nuo Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą, ir suteikia šiems perkeltiesiems asmenims galimybę visoje Sąjungoje naudotis minimaliomis teisėmis, kuriomis užtikrinama tinkamo lygio apsauga. Dalyvaudami Sąjungos darbo rinkose, perkeltieji asmenys iš Ukrainos gali ir toliau prisidėti prie Sąjungos ekonomikos stiprinimo ir padėti remti savo šalį bei joje likusius žmones. Įgyta patirtis ir įgūdžiai gali padėti atkurti Ukrainą ateityje. Nelydimiems vaikams ir paaugliams laikinoji apsauga suteikia teisę į teisinę globą ir galimybę naudotis vaikų ugdymo ir priežiūros paslaugomis. Valstybės narės turėtų ir toliau užtikrinti, kad socialiniai partneriai dalyvautų rengiant, įgyvendinant ir vertinant politikos priemones, kuriomis siekiama spręsti su užimtumu ir įgūdžiais susijusius iššūkius, įskaitant iš Ukrainos perkeltų asmenų kvalifikacijų pripažinimą. Socialiniai partneriai atlieka svarbų vaidmenį švelninant to karo poveikį, kiek tai susiję su užimtumo ir gamybos išsaugojimu;

(12) darbo rinkos reformos, įskaitant nacionalinius darbo užmokesčio nustatymo mechanizmus, turėtų būti vykdomos laikantis nacionalinės socialinio dialogo ir kolektyvinių derybų praktikos ir gerbiant socialinių partnerių autonomiją, kad būtų nustatytas teisingas darbo užmokestis, kuriuo būtų sudaromos sąlygos deramam gyvenimo lygiui, tvariam

([28]) 2022 m. kovo 4 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2022/382, kuriuo pagal Direktyvos 2001/55/EB 5 straipsnį nustatoma, kad iš Ukrainos yra perkeltųjų asmenų masinis srautas, ir pradedama taikyti laikinoji apsauga (OL L 71, 2022 3 4, p. 1).

([29]) 2023 m. spalio 19 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2023/2409, kuriuo pratęsiama Įgyvendinimo sprendimu (ES) 2022/382 nustatyta laikinoji apsauga (OL L, 2023/2409, 2023 10 24, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2023/2409/oj).

ekonomikos augimui ir aukštynkryptei socialinei ir ekonominei konvergencijai. Tokiomis reformomis turėtų būti suteikiamos galimybės plačiai atsižvelgti į socialinius ir ekonominius veiksnius, be kita ko, atlikti patobulinimus, susijusius su tvarumu, konkurencingumu, inovacijomis, kokybiškų darbo vietų kūrimu, sąžiningomis darbo sąlygomis, demokratija darbe, lyčių lygybe, dirbančiųjų skurdu, švietimu, mokymu ir įgūdžiais, visuomenės sveikata, socialine apsauga ir įtrauktimi, taip pat realiosiomis pajamomis. Socialinio dialogo svarba sprendžiant darbo srities uždavinius, įskaitant darbo jėgos ir įgūdžių trūkumo klausimą, buvo dar kartą patvirtinta 2024 m. „Val Duchesse“ aukščiausiojo lygio susitikime.

(13) Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė ir kiti Sąjungos fondai padeda valstybėms narėms įgyvendinti Sąjungos prioritetus atitinkančias reformas ir investicijas, kad ekonomika ir visuomenė Sąjungoje taptų tvaresnės bei atsparesnės ir geriau pasirengusios žaliajai ir skaitmeninei pertvarkoms besikeičiančiomis aplinkybėmis po COVID-19 pandemijos. Rusijos agresijos karas prieš Ukrainą dar padidino anksčiau egzistavusius socialinius ir ekonominius iššūkius, nes didesnės energijos kainos ypač paveikė mažas pajamas gaunančius namų ūkius. Valstybės narės ir Sąjunga turėtų toliau užtikrinti, kad būtų sušvelnintas socialinis poveikis, poveikis užimtumui ir ekonominis poveikis, ir kad pertvarkos būtų socialiniu požiūriu sąžiningos ir teisingos, taip pat, kad didesnis atviras strateginis savarankiškumas ir spartesnė žalioji pertvarka padės sumažinti priklausomybę nuo energijos ir kitų strateginių produktų ir technologijų importo, visų pirma iš Rusijos. Labai svarbu didinti atsparumą ir siekti kurti įtraukią ir atsparią visuomenę, kurioje žmonės būtų apsaugoti ir įgalinti numatyti bei valdyti pokyčius ir kurioje jie galėtų būti aktyvūs visuomenės ir ekonomikos dalyviai.

(14) Kad būtų galima remti asmenų statuso pokyčius darbo rinkoje ir visapusiškai išnaudoti neišnaudotą darbo rinkos potencialą, taip pat laikantis aktyvios įtraukties požiūrio ir atsižvelgiant į žaliąją ir skaitmeninę pertvarkas, reikalingas nuoseklus aktyvios darbo rinkos politikos priemonių rinkinys, kurį sudarytų laikinos ir tikslinės samdos ir asmenų statuso pokyčių darbo rinkoje paskatos, įgūdžių politika, įskaitant mokymąsi siekiant žaliosios pertvarkos ir darnaus vystymosi, ir tikslinės, veiksmingos ir pritaikomos užimtumo paslaugos. Turėtų būti užtikrintos tinkamos darbo sąlygos, įskaitant darbuotojų sveikatą ir saugą, taip pat fizinė ir psichinė darbuotojų sveikata;

(15) turėtų būti kovojama su visų formų diskriminacija, užtikrinama lyčių lygybė ir remiamas grupių, kurioms nepakankamai atstovaujama darbo rinkoje, užimtumas. Turėtų būti užtikrintos vienodos galimybės visiems ir mažinamas skurdas ir socialinė atskirtis, visų pirma vaikų, asmenų su negalia ir romų skurdas ir socialinė atskirtis, visų pirma užtikrinant veiksmingą darbo rinkų veikimą ir tinkamas bei įtraukias socialinės apsaugos sistemas, kaip nustatyta 2019 m. lapkričio 8 d. ([30]) ir 2023 m. sausio 30 d. ([31]) Tarybos rekomendacijose. Be to, turėtų būti pašalintos įtraukaus ir į ateitį orientuoto švietimo, mokymo, mokymosi visą gyvenimą ir dalyvavimo darbo rinkoje kliūtys. Valstybės narės turėtų investuoti į ikimokyklinį ugdymą ir priežiūrą, laikydamosi Europos vaiko garantijų sistemos ir rekomendacijos dėl Barselonos tikslų iki 2030 m., į patrauklesnį ir įtraukesnį profesinį rengimą ir mokymą, laikydamosi 2020 m. lapkričio 24 d. Tarybos rekomendacijos ([32]), taip pat į skaitmeninius ir žaliuosius įgūdžius, laikydamosi Skaitmeninio švietimo veiksmų plano ir rekomendacijų dėl mokymosi siekiant žaliosios pertvarkos ir darnaus vystymosi, taip pat dėl veiksmingų būdų pasiekti gerų mokymosi rezultatų. Galimybė gauti įperkamą ir tinkamą būstą, įskaitant socialinį būstą, yra būtina sąlyga siekiant užtikrinti lygias galimybes. Turėtų būti sprendžiama benamystės problema, ypač taikant prevencijos priemones ir skatinant galimybes gauti nuolatinį būstą ir teikiant įgalinančias paramos paslaugas. Atsižvelgiant į galimą būsimą riziką sveikatai ir visuomenės senėjimą, ypač svarbu laiku suteikti vienodas galimybes naudotis aukštos kokybės įperkamomis ilgalaikės priežiūros paslaugomis, laikantis 2022 m. gruodžio 8 d. Tarybos rekomendacijos ([33]), ir sveikatos priežiūros paslaugomis, įskaitant prevenciją ir sveikatos priežiūros skatinimą. Turėtų būti toliau išnaudojamas asmenų su negalia potencialas prisidėti prie ekonomikos augimo ir socialinio vystymosi, laikantis Neįgaliųjų teisių strategijos, kuria valstybės narės paragintos nustatyti asmenų su negalia užimtumo ir suaugusiųjų mokymosi tikslus. Komisijos „ES romų strateginis planе“ ([34]) pabrėžiamas gebėjimas marginalizuotose romų bendruomenėse sumažinti darbo jėgos ir įgūdžių trūkumą ir siekiama bent perpus sumažinti romų ir plačiosios visuomenės užimtumo skirtumą. Naujos technologijos ir kintančios darbo vietos visoje Sąjungoje sudaro sąlygas lanksčiau organizuoti darbą, taip pat didinti našumą ir didinti

([30]) 2019 m. lapkričio 8 d. Tarybos rekomendacija dėl darbuotojų ir savarankiškai dirbančių asmenų socialinės apsaugos galimybių (OL C 387, 2019 11 15, p. 1).

([31]) 2023 m. sausio 30 d. Tarybos rekomendacija dėl pakankamų minimalių pajamų, kuriomis užtikrinama aktyvi įtrauktis (OL C 41, 2023 2 3, p. 1).

([32]) 2020 m. lapkričio 24 d. Tarybos rekomendacija dėl profesinio rengimo ir mokymo (PRM) siekiant tvaraus konkurencingumo, socialinio sąžiningumo ir atsparumo (OL C 417, 2020 12 2, p. 1).

([33]) 2022 m. gruodžio 8 d. Tarybos rekomendacija dėl galimybės gauti įperkamas, kokybiškas ilgalaikės priežiūros paslaugas (OL C 476, 2022 12 15, p. 1).

([34]) 2020 m. spalio 7 d. Komisijos komunikatas „Lygybės sąjunga. ES romų lygybės, įtraukties ir dalyvavimo strateginis planas“ ir 2021 m. kovo 12 d. Tarybos rekomendacija dėl romų lygybės, įtraukties ir dalyvavimo (OL C 93, 2021 3 19, p. 1).

profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyrą, kartu prisidedant prie Sąjungos žaliųjų įsipareigojimų. Dėl tų pokyčių darbo rinkose taip pat kyla naujų iššūkių, kurie daro poveikį darbo sąlygoms, darbuotojų sveikatai ir saugai bei darbuotojų ir savarankiškai dirbančių asmenų galimybėms veiksmingai naudotis tinkama socialine apsauga. Valstybės narės, bendradarbiaudamos su socialiniais partneriais, turėtų užtikrinti, kad taikant naujas darbo organizavimo formas būtų sukuriamos kokybiškos ir tinkamos, sveikos ir saugios darbo vietos ir darbo sąlygos bei užtikrinama profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyra, vyresnių žmonių aktyvumas ir sveikata, išsaugant nustatytas darbuotojų ir socialines teises bei stiprinant Europos socialinį modelį;

(16) integruotos gairės turėtų būti konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų, kurias Taryba pateikia valstybėms narėms, pagrindas. Valstybės narės turėtų visapusiškai naudotis savo REACT-EU ištekliais, teikiamais pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2020/2221 ([35]), kuriais iki 2023 m. stiprinami sanglaudos politikos fondai ir Europos pagalbos labiausiai skurstantiems asmenims fondas. Atsižvelgiant į dabartinę Ukrainos krizę, Reglamentas (ES) 2020/2221 buvo toliau papildytas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2022/562 ([36]) ir dar vienu Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2021/1060 ([37]) daliniu pakeitimu dėl didesnio REACT-EU išankstinio finansavimo ir nauju vieneto įkainiu, siekiant padėti paspartinti iš Ukrainos išvykstančių ir į Sąjungą atvykstančių asmenų integraciją, kaip numatyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) 2022/613 ([38]). Be to, 2021–2027 m. programavimo laikotarpiu valstybės narės turėtų visapusiškai naudotis „Europos socialiniu fondu +“, Europos regioninės plėtros fondu, Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemone ir kitais Sąjungos fondais, įskaitant Teisingos pertvarkos fondą ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2021/523 ([39]) nustatyta programa „InvestEU“ ir techninės paramos priemone, siekdamos skatinti kokybišką užimtumą ir socialines investicijas, kovoti su skurdu ir socialine atskirtimi, kovoti su diskriminacija, užtikrinti prieinamumą ir įtrauktį, taip pat skatinti darbuotojų kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo galimybes, mokymąsi visą gyvenimą ir kokybišką švietimą bei mokymą visiems, įskaitant skaitmeninį raštingumą ir įgūdžius, kad visi piliečiai turėtų žinių ir kvalifikacijų, reikalingų skaitmeninei ir žaliajai ekonomikai. Valstybės narės taip pat turėtų visapusiškai naudotis Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2021/691 ([40]) įsteigtu Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondu atleistiems darbuotojams, kad teiktų paramą darbuotojams, netekusiems darbo dėl didelio masto restruktūrizavimo įvykių, pavyzdžiui, socialinių ir ekonominių permainų, kurias lemia pasaulinės tendencijos ir technologiniai bei aplinkos pokyčiai. Integruotos gairės yra skirtos valstybėms narėms ir Sąjungai, tačiau jos turėtų būti įgyvendinamos partnerystėje su visomis nacionalinėmis, regioninėmis ir vietos valdžios institucijomis, glaudžiai bendradarbiaujant su parlamentais, socialiniais partneriais ir pilietinės visuomenės atstovais;

(17) Užimtumo komitetas ir Socialinės apsaugos komitetas, vadovaudamiesi savo atitinkamais SESV nustatytais įgaliojimais, turėtų stebėti, kaip, atsižvelgiant į užimtumo gaires, įgyvendinama atitinkama politika. Tie komitetai ir kiti Tarybos parengiamieji organai, įtraukti į ekonominės ir socialinės politikos koordinavimą, turėtų glaudžiai bendradarbiauti tarpusavyje. Europos Parlamentas, Taryba ir Komisija turėtų tęsti dialogą politikos klausimais, visų pirma dėl užimtumo gairių;

(18) buvo konsultuotasi su Socialinės apsaugos komitetu,

([35]) 2020 m. gruodžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2020/2221, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 1303/2013, kiek tai susiję su papildomais ištekliais ir įgyvendinimo taisyklėmis, siekiant suteikti paramą COVID-19 pandemijos sukeltai krizei ir jos socialiniams padariniams įveikti skirtiems veiksmams skatinti ir pasirengti žaliajam, skaitmeniniam ir atspariam ekonomikos atgaivinimui (REACT-EU) (OL L 437, 2020 12 28, p. 30).

([36]) 2022 m. balandžio 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2022/562, kuriuo dėl sanglaudos veiksmų dėl pabėgėlių Europoje (CARE) iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1303/2013 ir (ES) Nr. 223/2014 (OL L 109, 2022 4 8, p. 1).

([37]) 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1060, kuriuo nustatomos bendros Europos regioninės plėtros fondo, „Europos socialinio fondo +“, Sanglaudos fondo, Teisingos pertvarkos fondo ir Europos jūrų reikalų, žvejybos ir akvakultūros fondo nuostatos ir šių fondų bei Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo, Vidaus saugumo fondo ir Sienų valdymo ir vizų politikos finansinės paramos priemonės taisyklės (OL L 231, 2021 6 30, p. 159).

([38]) 2022 m. balandžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2022/613, kuriuo dėl didesnio išankstinio finansavimo iš REACT-EU išteklių ir vieneto įkainio nustatymo iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1303/2013 ir (ES) Nr. 223/2014 (OL L 115, 2022 4 13, p. 38).

([39]) 2021 m. kovo 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/523, kuriuo nustatoma programa „InvestEU“ ir iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2015/1017 (OL L 107, 2021 3 26, p. 30).

([40]) 2021 m. balandžio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/691 dėl Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondo atleistiems darbuotojams (EGF), kuriuo panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 1309/2013 (OL L 153, 2021 5 3, p. 48).

PRIĖMĖ ŠĮ SPRENDIMĄ:

1 straipsnis

Priimamos priede išdėstytos valstybių narių užimtumo politikos gairės (toliau – užimtumo gairės). Užimtumo gairės yra integruotų gairių dalis.

2 straipsnis

Valstybės narės atsižvelgia į užimtumo gaires savo užimtumo politikoje ir reformų programose, apie kurias pranešama pagal SESV 148 straipsnio 3 dalį.

3 straipsnis

Šis sprendimas skirtas valstybėms narėms.

Priimta Briuselyje 2024 m. gruodžio 2 d.

Tarybos vardu

Pirmininkas

NAGY M.

PRIEDAS

5-oji gairė. Darbo jėgos paklausos didinimas

Valstybės narės turėtų aktyviai skatinti tvarią socialinę rinkos ekonomiką ir sudaryti palankesnes sąlygas investicijoms į kokybiškų darbo vietų kūrimą bei tas investicijas remti, taip pat pasinaudoti galimybėmis, susijusiomis su skaitmenine ir žaliąja pertvarka, atsižvelgdamos į Sąjungos pagrindinį tikslą ir nacionalinius tikslus iki 2030 m. užimtumo srityje. Tuo tikslu jos turėtų mažinti samdos kliūtis įmonėms, skatinti atsakingą verslumą ir tikrą savarankišką veiklą ir, visų pirma, remti labai mažų, mažųjų ir vidutinių įmonių kūrimą ir augimą, be kita ko, suteikdamos joms galimybių gauti finansavimą, ir išnaudodamos atsinaujinančiųjų išteklių ir žiedinės ekonomikos potencialą. Valstybės narės turėtų aktyviai skatinti socialinės ekonomikos, įskaitant socialines įmones, plėtrą ir išnaudoti visą jos potencialą. Jos turėtų parengti atitinkamas socialinės ekonomikos priemones ir strategijas, skatinti socialines inovacijas ir verslo modelius, kuriais, visų pirma vietos lygmeniu, taip pat teikiant tikslinę finansinę ir techninę paramą, kuriamos kokybiškos darbo galimybės ir socialinė gerovė, be kita ko, žiedinėje ekonomikoje ir perėjimo prie žaliosios ekonomikos labiausiai paveiktose teritorijose.

Siekiant didinti atsparumą galimiems ekonominiams ir (arba) darbo rinkos sukrėtimams ar nuolatiniams struktūriniams pokyčiams, svarbus vaidmuo tenka gerai parengtoms sutrumpinto darbo laiko tvarkos sistemoms ir panašioms priemonėms. Jomis taip pat galima remti struktūrinius pokyčius, palengvinant ir remiant restruktūrizavimo procesus ir darbo jėgos perkėlimą iš nuosmukį patiriančių į kylančius sektorius, taip didinant našumą ir konkurencingumą, išsaugant užimtumą ir padedant modernizuoti ekonomiką, be kita ko, ugdant susijusius įgūdžius. Siekiant remti kokybiškų darbo vietų kūrimą ir profesinės veiklos keitimą per visą profesinį gyvenimą bei spręsti darbo jėgos ir įgūdžių trūkumo problemą, taip pat atsižvelgiant į skaitmeninę ir žaliąją pertvarką, demografinius pokyčius ir Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą poveikį, reikėtų apsvarstyti gerai parengtas įdarbinimo ir veiklos keitimo paskatas ir kvalifikacijos kėlimo bei perkvalifikavimo priemones, parengtas glaudžiai bendradarbiaujant su socialiniais partneriais.

Apmokestinimą reikėtų nukreipti nuo darbo jėgos į kitus šaltinius taip, kad būtų geriau remiamas užimtumas ir integracinis ekonomikos augimas, atsižvelgiant į klimato srities ir aplinkos tikslus ir į mokesčių sistemos perskirstomąjį poveikį, taip pat jos poveikį moterų dalyvavimui darbo rinkoje, kartu apsaugant pajamas, reikalingas tinkamai socialinei apsaugai ir augimo skatinimo išlaidoms padengti.

Valstybės narės, įskaitant tas, kuriose minimalusis darbo užmokestis nustatomas teisės aktais, turėtų skaidriai ir nuspėjamai skatinti kolektyvines derybas dėl darbo užmokesčio nustatymo ir užtikrinti veiksmingą socialinių partnerių dalyvavimą, sudarydamos sąlygas tam, kad darbo užmokesčiu būtų tinkamai reaguojama į našumo pokyčius, ir propaguodamos teisingą darbo užmokestį, kuriuo būtų galima užtikrinti deramą gyvenimo lygį, itin daug dėmesio skiriant mažas ir vidutines pajamas gaunančioms grupėms, siekiant stiprinti aukštynkryptę socialinę ir ekonominę konvergenciją. Darbo užmokesčio nustatymo mechanizmuose taip pat turėtų būti atsižvelgiama į socioekonomines sąlygas, įskaitant užimtumo augimą, konkurencingumą, perkamąją galią ir regionų bei sektorių pokyčius. Valstybės narės ir socialiniai partneriai, atsižvelgdami į nacionalinę praktiką ir socialinių partnerių autonomiją, turėtų užtikrinti, kad visi darbuotojai gautų tinkamą darbo užmokestį, tiesiogiai ar netiesiogiai naudodamiesi kolektyvinėmis sutartimis arba tinkamu teisės aktais nustatytu minimaliuoju darbo užmokesčiu, atsižvelgiant į jo poveikį konkurencingumui, kokybiškų darbo vietų kūrimui, perkamajai galiai ir dirbančiųjų skurdui.

6-oji gairė. Darbo jėgos pasiūlos didinimas ir galimybių įsidarbinti, mokymosi visą gyvenimą siekiant įgyti įgūdžių ir kompetencijų gerinimas

Valstybės narės, atsižvelgdamos į skaitmeninę ir žaliąją pertvarką, demografinius pokyčius ir Rusijos agresijos karą prieš Ukrainą, turėtų propaguoti tvarumą, našumą, konkurencingumą, įsidarbinamumą, įtraukumą ir žmogiškojo kapitalo vystymą, skatinti mokymąsi visą gyvenimą siekiant įgyti įgūdžių bei kompetencijų ir reaguoti į dabartinius bei būsimus darbo rinkos poreikius, be kita ko, atsižvelgdamos į Sąjungos pagrindinį tikslą ir nacionalinius tikslus iki 2030 m. įgūdžių srityje. Valstybės narės taip pat turėtų modernizuoti savo švietimo ir mokymo sistemas ir į jas investuoti, kad užtikrintų kokybišką ir įtraukų švietimą ir mokymą, įskaitant profesinį rengimą ir mokymą, pagerintų švietimo rezultatus ir suteiktų galimybių ugdyti įgūdžius bei kompetencijas, be kita ko, reikalingus žaliajai bei skaitmeninei pertvarkai, ir užtikrintų prieigą prie skaitmeninio mokymosi, kalbų mokymo (pvz., pabėgėlių, be kita ko, iš Ukrainos, arba siekiant sudaryti palankesnes sąlygas patekti į darbo rinką pasienio regionuose) ir verslumo įgūdžių įgijimą. Valstybės narės turėtų bendradarbiauti su

socialiniais partneriais, švietimo ir mokymo paslaugų teikėjais, įmonėmis ir kitais suinteresuotaisiais subjektais, kad būtų pašalinti struktūriniai švietimo ir mokymo sistemų trūkumai ir pagerinta jų kokybė bei aktualumas darbo rinkai, be kita ko, teikiant tikslinę finansinę ir techninę paramą. Tai taip pat padėtų sudaryti sąlygas vykdyti žaliąją ir skaitmeninę pertvarką, spręsti įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitikties bei darbo jėgos trūkumo problemas, taip pat vykdant veiklą, susijusią su poveikio klimatui neutralizavimo ir skaitmenine pramone, be kita ko, susijusią su ES ekonominiu saugumu ir žaliąja pertvarka, pavyzdžiui, atsinaujinančiųjų išteklių energijos diegimą arba pastatų renovaciją.

Ypatingą dėmesį reikėtų skirti iššūkiams, susijusiems su jaunimo mokymosi rezultatais, ypač pagrindinių įgūdžių srityje. Reikia įveikti iššūkius, kylančius mokytojo profesijai, įskaitant jos patrauklumą, mokytojų trūkumo problemą ir poreikį investuoti į mokytojų ir dėstytojų skaitmeninių įgūdžių gebėjimus. Be to, švietimo ir mokymo sistemos turėtų suteikti visiems besimokantiems asmenims bendrųjų kompetencijų, įskaitant bazinius ir skaitmeninius įgūdžius, taip pat universaliųjų gebėjimų ir išugdyti kritinį mąstymą atsižvelgiant į dezinformacijos pavojų, kad būtų padėti pagrindai gebėjimui prisitaikyti ir atsparumui visą gyvenimą ir užtikrinta mokytojų parengtis ugdyti tas besimokančių asmenų kompetencijas. Valstybės narės turėtų remti darbingo amžiaus suaugusius asmenis, kad jie galėtų dalyvauti mokymuose, didinti darbdavių informuotumą apie darbo aplinką, palankią mokymuisi visą gyvenimą, ir teikti asmenims daugiau paskatų bei didinti jų motyvaciją siekti mokymo, be kita ko, kai tinkama, pasitelkdamos individualiąsias mokymosi sąskaitas ir užtikrindamos jų perkeliamumą keičiant profesinę veiklą, taip pat taikydamos patikimą mokymo kokybės vertinimo sistemą. Valstybės narės turėtų išnagrinėti galimybę naudoti mikrokredencialus siekiant remti mokymąsi visą gyvenimą ir įsidarbinamumą. Jos turėtų visiems sudaryti sąlygas numatyti darbo rinkos poreikius ir geriau prie jų prisitaikyti, visų pirma nuolat keliant kvalifikaciją ir persikvalifikuojant, taip pat teikdamos integruotas gaires ir konsultacijas, kad būtų remiamas visų norinčių sąžiningas ir teisingas profesinės veiklos keitimas, gerinami užimtumo ir socialiniai rezultatai bei našumas, sprendžiamas darbo jėgos trūkumo bei įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitikties klausimas, didinamas bendras ekonomikos atsparumas sukrėtimams ir sudaromos palankesnės sąlygos galimiems koregavimams.

Valstybės narės turėtų propaguoti lygias galimybes visiems, šalindamos nelygybę švietimo ir mokymo sistemose, taip pat regionuose. Visų pirma vaikams turėtų būti suteikta galimybė gauti įperkamą ir kokybišką ikimokyklinį ugdymą ir priežiūrą. Siekdamos naujų Barselonos tikslų ir taikydamos Europos vaiko garantijų sistemą valstybės narės turėtų kelti bendrą kvalifikacijos lygį, mažinti švietimo ir mokymo programų nebaigusių asmenų skaičių, remti vaikų iš nepalankioje padėtyje esančių grupių ir atokių vietovių vienodas galimybes gauti išsilavinimą, didinti profesinio rengimo ir mokymo patrauklumą, remti galimybes įgyti tretinį išsilavinimą ir jį baigti, taip pat didinti gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos (STEM) absolventų, ypač moterų, skaičių tiek profesinio rengimo, tiek aukštojo mokslo įstaigose. Taip pat reikėtų remti geriausius rezultatus ir pažangumą švietimo rezultatų srityje, atsižvelgiant į jų vaidmenį skatinant būsimą ES inovacijų potencialą. Valstybės narės turėtų sudaryti palankesnes sąlygas jaunimui pereiti iš švietimo sistemos į darbo rinką organizuodamos kokybiškas stažuotes ir pameistrystę, taip pat didinti suaugusiųjų, visų pirma palankių sąlygų neturinčių ir žemiausią kvalifikaciją turinčių besimokančių asmenų, dalyvavimą nuolatinio mokymosi programose, šalindamos su lytimis susijusias ir kitas kliūtis, kurios gali daryti poveikį jų galimybėms ir dalyvavimui. Atsižvelgdamos į naujus skaitmeninės, žaliosios ir senėjančios visuomenės reikalavimus, valstybės narės turėtų atnaujinti ir padidinti lankstaus pradinio ir tęstinio profesinio rengimo ir mokymo pasiūlą ir įsisavinimą, savo profesinio rengimo ir mokymo sistemose stiprinti mokymąsi darbo vietoje, be kita ko, pasitelkdamos prieinamą, kokybišką ir veiksmingą pameistrystę, ir remti žemos kvalifikacijos suaugusiuosius, kad jie išlaikytų savo įsidarbinamumą. Turėtų būti numatytos mokymo galimybės, kad darbuotojai galėtų dalyvauti mokymo programose darbo valandomis (ir tai jiems nieko nekainuotų). Be to, valstybės narės turėtų didinti tretinio mokslo ir, kai tinkama, mokslinių tyrimų aktualumą darbo rinkoje, gerinti įgūdžių stebėseną ir prognozavimą, didinti įgūdžių ir kvalifikacijų matomumą ir palyginamumą, įskaitant užsienyje įgytus įgūdžius ir kvalifikacijas, ir užtikrinti nuoseklesnį ES masto klasifikatorių (t. y. ESCO) naudojimą, taip pat suteikti daugiau galimybių pripažinti ir patvirtinti, be kita ko, pabėgėlių ir asmenų, kuriems suteiktas laikinosios apsaugos statusas, įgūdžius ir kompetencijas, įgytus ne formaliojo švietimo ir mokymo sistemoje. Pritraukiant talentų ir įgūdžių iš ES nepriklausančių šalių pasitelkiant valdomą migraciją, užkertant kelią išnaudojamosioms darbo sąlygoms ir kovojant su nedeklaruojamu darbu ne tik skatinama išnaudoti neišnaudotą ES vidaus darbo jėgos potencialą, bet ir galima prisidėti sprendžiant įgūdžių ir darbo jėgos trūkumo problemą, be kita ko, siejamą su žaliąja ir skaitmenine pertvarka, pavyzdžiui, STEM bei sveikatos priežiūros ir ilgalaikės priežiūros sektoriuose.

Valstybės narės bedarbiams ir ekonomiškai neaktyviems žmonėms turėtų laiku teikti veiksmingą, koordinuotą ir konkretiems poreikiams pritaikytą pagalbą, grindžiamą parama darbo paieškoms, mokymui, kvalifikacijos kėlimui, perkvalifikavimui ir galimybei naudotis kitomis įgalinimo paslaugomis, ypatingą dėmesį skirdamos pažeidžiamoje padėtyje esantiems asmenims ir žmonėms, kuriuos paveikė žalioji ir skaitmeninė pertvarka ar darbo rinkos sukrėtimai. Siekiant reikšmingai sumažinti ilgalaikį bei struktūrinį nedarbą ir užkirsti jam kelią, kuo greičiau, ne vėliau kaip per 18 mėnesių nedarbo, turėtų būti taikomos konkrečios priemonės, apimančios išsamius individualius bedarbių padėties įvertinimus. Jaunimo nedarbo ir nesimokančio, nedirbančio ir mokymuose nedalyvaujančio (NEET) jaunimo problemą reikėtų toliau spręsti užkertant kelią ankstyvam pasitraukimui iš švietimo ir mokymo sistemos ir struktūriškai tobulinant perėjimą iš švietimo sistemos į darbo rinką, be kita ko, visapusiškai įgyvendinant Jaunimo garantijų iniciatyvą, kuria taip pat turėtų būti

remiamos kokybiškos jaunimo užimtumo galimybės. Be to, valstybės narės turėtų dėti daugiau pastangų, visų pirma akcentuodamos, kaip žalioji ir skaitmeninė pertvarka suteikia atnaujintą ateities perspektyvą ir galimybių jaunimui patekti į darbo rinką ir joje pasilikti.

Valstybės narės turėtų siekti šalinti kliūtis ir atgrasančius veiksnius, trukdančius dalyvauti darbo rinkoje, ir teikti paskatas joje dalyvauti, visų pirma mažas pajamas gaunantiems, papildomas šeimos pajamas uždirbantiems asmenims (dažniausiai moterims) ir labiausiai nuo darbo rinkos nutolusiems asmenims. Atsižvelgdamos į didelį darbo jėgos trūkumą tam tikrose profesijose ir sektoriuose (visų pirma STEM, IRT, sveikatos priežiūros ir ilgalaikės priežiūros, švietimo, transporto ir statybos sektoriuose), valstybės narės turėtų prisidėti prie darbo jėgos pasiūlos didinimo, visų pirma skatindamos deramą darbo užmokestį ir tinkamas darbo sąlygas, užtikrindamos, kad mokesčių ir išmokų sistemų struktūra būtų skatinamas dalyvavimas darbo rinkoje ir kad aktyvi darbo rinkos politika būtų veiksminga ir prieinama bei atsižvelgdamos į socialinių partnerių vaidmenį ir autonomiją. Valstybės narės taip pat turėtų remti asmenims su negalia pritaikytą darbo aplinką, be kita ko, teikdamos tikslinę finansinę ir techninę paramą, didindamos informuotumą, teikdamos informaciją ir paslaugas, suteikiančias jiems galimybių dalyvauti darbo rinkoje ir visuomenės gyvenime. Reikėtų spręsti lyčių užimtumo skirtumo ir vyrų ir moterų darbo užmokesčio skirtumo, taip pat lyčių stereotipų problemas. Valstybės narės turėtų užtikrinti lyčių lygybę ir aktyvesnį moterų dalyvavimą darbo rinkoje, be kita ko, užtikrindamos lygias galimybes bei galimybes siekti karjeros ir šalindamos kliūtis, trukdančias pasiekti vadovaujamąsias pareigas visais sprendimų priėmimo lygmenimis, taip pat spręsdamos smurto ir priekabiavimo darbe problemą, kuri daugiausia paliečia moteris. Turėtų būti užtikrintas vienodas užmokestis už vienodą arba vienodos vertės darbą ir darbo užmokesčio skaidrumas. Reikėtų skatinti tiek moterų, tiek vyrų darbo, šeimos ir asmeninio gyvenimo derinimą, visų pirma suteikiant galimybę naudotis įperkamomis, kokybiškomis ilgalaikės priežiūros ir ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros paslaugomis, taip pat vykdant tinkamą politiką, kuria atsižvelgiama į skaitmenizacijos nulemtus darbo rinkos pokyčius. Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad tėvams ir kitiems priežiūros pareigų turintiems asmenims būtų suteikta galimybė naudotis tinkamomis atostogomis dėl šeiminių priežasčių ir lanksčiomis darbo sąlygomis, kad jie galėtų derinti darbo, šeimos ir privatų gyvenimą, ir skatinti, kad tėvai subalansuotai naudotųsi šiomis teisėmis.

7-oji gairė. Darbo rinkų veikimo ir socialinio dialogo veiksmingumo gerinimas

Kad galėtų naudotis dinamiška bei našia darbo jėga ir naujais darbo bei verslo modeliais, valstybės narės turėtų bendradarbiauti su socialiniais partneriais tinkamų, skaidrių ir nuspėjamų darbo sąlygų klausimais, išlaikydamos teisių ir pareigų pusiausvyrą. Jos turėtų mažinti darbo rinkų segmentaciją ir užkirsti jai kelią, kovoti su nedeklaruojamu darbu ir fiktyviu savarankišku darbu ir skatinti perėjimą prie neterminuotų užimtumo formų. Užimtumo apsaugos taisyklės, darbo teisė ir institucijos turėtų užtikrinti tiek tinkamą įdarbinimo aplinką, tiek reikiamą lankstumą, kad darbdaviai galėtų greitai prisitaikyti prie kintančių ekonominių aplinkybių, tačiau kartu turėtų būti saugomos darbuotojų teisės ir užtikrinama socialinė apsauga, tinkamas darbuotojų apsaugos lygis ir sveika, saugi bei gerai pritaikyta darbo aplinka visiems darbuotojams. Skatinimas taikyti lanksčias darbo sąlygas, pavyzdžiui, nuotolinį darbą, gali padėti padidinti užimtumo lygį ir užtikrinti įtraukesnes darbo rinkas. Be to, valstybės narės turėtų remti darbuotojus, įmones ir kitus skaitmeninės transformacijos dalyvius, be kita ko, skatindamos naudoti etiškas ir patikimas dirbtinio intelekto (DI) priemones. Tai gali apimti įvairių sričių darbuotojų kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo naujoms profesijoms strategijas, taip pat paskatas įmonėms kurti ir diegti technologijas, kurios gali padidinti našumą, papildyti žmonių darbą ir sumažinti darbo jėgos trūkumą ypatingos svarbos sektoriuose. Apskritai, ir visų pirma klimato kaitos ir skaitmeninės transformacijos kontekste, svarbu užtikrinti, kad būtų gerbiamos darbuotojų teisės, susijusios su darbo sąlygomis (įskaitant darbo laiką ir susitarimus dėl darbo tvarkos, kuriais atsižvelgiama į karščio bangas) psichikos sveikata darbe, profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyra. Turėtų būti panaikintos sąlygos sudaryti mažų garantijų darbo santykius, įskaitant atvejus, susijusius su skaitmeninių platformų darbuotojais, užtikrinant algoritmų naudojimo sąžiningumą, skaidrumą ir atskaitomybę ir kovojant su piktnaudžiavimu netipinėmis darbo sutartimis. Neteisingo atleidimo iš darbo atveju turėtų būti užtikrinta galimybė naudotis veiksmingu ir nešališku ginčų sprendimu ir teise į teisių gynimą, įskaitant, kai taikytina, teisę į tinkamą kompensaciją.

Vykdant politiką turėtų būti siekiama gerinti ir remti dalyvavimą darbo rinkoje, atitiktį darbo rinkos poreikiams bei profesinės veiklos keitimą, atsižvelgiant į demografinius pokyčius ir, be kita ko, nepalankioje padėtyje esančiuose regionuose. Valstybės narės turėtų veiksmingai skatinti ir remti galinčių dalyvauti darbo rinkoje asmenų, visų pirma tų, kurie priklauso nepakankamai atstovaujamoms grupėms, pavyzdžiui, moterų ir jaunimo, taip pat pažeidžiamoje padėtyje esančių asmenų, pavyzdžiui, žemesnės kvalifikacijos asmenų ir ilgalaikių bedarbių, asmenų su negalia, migrantų kilmės asmenų, įskaitant asmenis, kuriems suteiktas laikinosios apsaugos statusas, marginalizuotoms romų bendruomenėms priklausančių asmenų ir vyresnio amžiaus darbuotojų, aktyvumą ir įgalėjimą. Valstybės narės turėtų didinti aktyvios darbo rinkos politikos mastą ir veiksmingumą, didindamos jos tikslinę auditoriją, informavimo veiklą bei aprėptį ir geriau susiedamos ją su socialinėmis paslaugomis, mokymu ir bedarbių pajamų rėmimu jiems ieškant darbo, atsižvelgiant į jų

teises ir pareigas. Valstybės narės turėtų kuo geriau naudotis ES finansavimu ir techninė parama, kad sustiprintų valstybinių užimtumo tarnybų gebėjimus laiku teikti specialiai darbo ieškantiems asmenims pritaikytą pagalbą, reaguoti į dabartinius ir būsimus darbo rinkos poreikius ir įgyvendinti veiklos rezultatais grindžiamą valdymą, taip pat remti šių tarnybų gebėjimą naudoti duomenis ir skaitmenines technologijas. Šioje srityje svarbų vaidmenį atlieka ir privačiosios užimtumo tarnybos.

Valstybės narės pagrįstos trukmės laikotarpį bedarbiams turėtų mokėti tinkamas bedarbio pašalpas, atitinkančias jų įmokas ir nacionalines atitikties reikalavimams taisykles. Bedarbio pašalpos neturėtų atgrasyti nuo greito grįžimo į darbo rinką, jas turėtų papildyti aktyvi darbo rinkos politika, įskaitant kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo priemones, be kita ko, atsižvelgiant į darbo jėgos ir įgūdžių trūkumą.

Turėtų būti didinamas ir tinkamai remiamas besimokančių asmenų, pameistrių ir darbuotojų, ypač profesinio rengimo ir mokymo įstaigose besimokančių asmenų, turinčių mažiau judumo patirties, siekiant pagerinti jų įgūdžius ir įsidarbinamumą, išnaudoti visą Europos darbo rinkos potencialą ir skatinti ES lygmens konkurencingumą, kartu šalinant galimą neigiamą demografinį poveikį judumui (įskaitant protų nutekėjimą). Reikėtų įveikti darbo jėgos judumo ES viduje iššūkius, įskaitant profesinių kvalifikacijų pripažinimo arba įgytų socialinės apsaugos teisių perkėlimo procedūras. Sąžiningos ir deramos sąlygos visiems tarpvalstybinę veiklą vykdantiems asmenims turėtų būti užtikrintos vengiant diskriminacijos ir taikant vienodą požiūrį, užtikrinant nacionalinės bei ES teisės aktų vykdymą, taip pat stiprinant nacionalinių administracijų administracinį bendradarbiavimą dėl mobiliųjų darbuotojų, naudojantis Europos darbo institucijos pagalba.

Laikino sienų uždarymo dėl visuomenės sveikatos aplinkybių atveju reikėtų remti ypatingos svarbos profesijų darbuotojų ir tarpvalstybinių, sezoninių bei komandiruotų darbuotojų judumą. Valstybės narės turėtų stiprinti teisėtos migracijos būdus ir numatyti veiksmingą darbuotojų ir jų šeimų integracijos politiką, apimančią švietimą ir mokymą, įskaitant kalbų mokymą, užimtumą, sveikatos priežiūrą ir būstą, pagal savo nacionalinius įstatymus ir praktiką.

Valstybės narės taip pat turėtų stengtis sudaryti tinkamas sąlygas naujoms darbo formoms ir metodams, išnaudoti savo darbo vietų kūrimo potencialą ir kartu užtikrinti, kad būtų atsižvelgiama į esamas socialines teises. Jos turėtų teikti konsultacijas ir gaires dėl teisių ir pareigų, kurios yra taikomos netipinių sutarčių ir naujų darbo formų kontekste, pavyzdžiui, darbo skaitmeninėse darbo platformose ir nuotolinio darbo. Šiuo atžvilgiu svarbų vaidmenį gali atlikti socialiniai partneriai, o valstybės narės turėtų jiems padėti užmegzti ryšius su netipinį arba naujų formų darbą dirbančiais asmenimis ir jiems atstovauti. Valstybės narės taip pat turėtų apsvarstyti galimybę teikti paramą vykdymo užtikrinimui, pavyzdžiui, darbo inspekcijoms skirtas gaires ar specialius mokymus, susijusius su iššūkiais, kylančiais dėl naujų darbo organizavimo formų, įskaitant skaitmeninių technologijų ir DI naudojimą, pavyzdžiui, algoritminio valdymo, darbuotojų stebėjimo ir nuotolinio darbo. Veiksmingas teisių į informaciją ir konsultavimąsi ir kolektyvinių derybų užtikrinimas yra labai svarbus plėtojant ir gerbiant darbuotojų teises skaitmenizacijos procesų kontekste, taip pat naudojant DI ir algoritmus darbo organizavimo ir darbo santykių srityje.

Remdamosi esama nacionaline praktika, valstybės narės, pasikonsultavusios ir glaudžiai bendradarbiaudamos su socialiniais partneriais, kartu gerbdamos jų savarankiškumą, turėtų propaguoti demokratiją darbe ir užtikrinti palankią aplinką dvišaliam ir trišaliam socialiniam dialogui visais lygmenimis, įskaitant kolektyvines derybas, viešajame ir privačiajame sektoriuose pagal nacionalinę teisę ir (arba) praktiką. Valstybės narės turėtų sistemingai, prasmingai ir laiku įtraukti socialinius partnerius į užimtumo, socialinės ir, kai aktualu, ekonominės bei kitos viešosios politikos formavimą ir įgyvendinimą, be kita ko, teisės aktais nustatyto minimaliojo darbo užmokesčio nustatymo ir atnaujinimo procesą. Valstybės narės turėtų skatinti platesnę kolektyvinių derybų aprėptį, be kita ko, skatindamos socialinių partnerių gebėjimų kūrimą ir stiprinimą, sudaryti sąlygas veiksmingoms kolektyvinėms deryboms visais atitinkamais lygmenimis ir skatinti koordinavimą tarp šių lygmenų ir juose visuose. Socialiniai partneriai turėtų būti skatinami derėtis jiems svarbiais klausimais ir sudaryti kolektyvines sutartis, visapusiškai atsižvelgiant į jų autonomiją ir kolektyvinių veiksmų teisę. Socialinių partnerių vaidmuo yra labai svarbus kuriant ir įgyvendinant subalansuotus sprendinius, kuriais sudaromos palankesnės sąlygos sąžiningam perėjimui prie nuo iškastinio kuro nepriklausomos ekonomikos.

Remdamosi esama nacionaline praktika valstybės narės, kai aktualu, turėtų atsižvelgti į atitinkamų pilietinės visuomenės organizacijų patirtį sprendžiant užimtumo ir socialinius klausimus.

8-oji gairė. Lygių galimybių visiems skatinimas, socialinės įtraukties didinimas ir kova su skurdu

Valstybės narės, taip pat skirdamos pakankamai dėmesio regioniniam ir teritoriniam aspektams, turėtų skatinti įtraukias ir visiems atviras darbo rinkas, įgyvendindamos veiksmingas priemones, kuriomis būtų pašalinta visų formų diskriminacija ir užtikrinamos lygios galimybės visiems, visų pirma tų grupių, kurios darbo rinkoje yra nepakankamai atstovaujamos, lygios galimybės. Tokiose srityse kaip užimtumas, pagalba darbo ieškantiems asmenims, socialinė apsauga, sveikatos priežiūra, ikimokyklinis ugdymas ir priežiūra, ilgalaikė priežiūra, švietimas ir prieiga prie prekių bei paslaugų, be kita ko, gyvenamojo būsto, jos turėtų užtikrinti vienodą požiūrį į visus, neatsižvelgdamos į lytį, rasinę ar etninę kilmę, religiją ar tikėjimą, negalią, amžių arba seksualinę orientaciją.

Valstybės narės turėtų modernizuoti socialinės apsaugos sistemas, kad jos visiems užtikrintų tinkamą, veiksmingą, efektyvią ir tvarią socialinę apsaugą visais gyvenimo etapais, skatindamos socialinę įtrauktį, aukštynkryptį socialinį judumą, teikdamos paskatas dalyvauti darbo rinkoje, remdamos socialines investicijas, kovodamos su skurdu, socialine atskirtimi ir nelygybe, be kita ko, tam pritaikydamos savo mokesčių bei išmokų sistemas ir įvertindamos politikos krypčių paskirstomąjį poveikį. Universalius metodus papildžius tiksliniais, padidės socialinės apsaugos sistemų veiksmingumas. Be to, modernizuojant socialinės apsaugos sistemas turėtų būti siekiama padidinti jų atsparumą daugialypiams iššūkiams. Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas pažeidžiamiems namų ūkiams, paveiktiems žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos ir didelių pragyvenimo išlaidų, įskaitant išlaidas būstui ir energijos išlaidas. Valstybės narės atsižvelgdamos į netipinių formų darbo plitimą, turėtų toliau šalinti darbuotojų ir savarankiškai dirbančių asmenų socialinės apsaugos galimybių spragas.

Valstybės narės turėtų plėtoti ir integruoti tris aktyvios įtraukties aspektus: tinkamą pajamų rėmimą, įtraukiąsias darbo rinkas ir galimybes naudotis kokybiškomis įgalinančiomis paslaugomis, siekiant patenkinti individualius poreikius. Socialinės apsaugos sistemomis turėtų būti užtikrintos tinkamų minimalių pajamų išmokos visiems pakankamai išteklių neturintiems asmenims ir puoselėjama socialinė įtrauktis, remiant ir skatinant žmones aktyviai dalyvauti darbo rinkoje ir visuomenės gyvenime, be kita ko, tikslingai teikiant socialines paslaugas. Siekiant užtikrinti lygias galimybes viena iš būtinų sąlygų yra užtikrinti įperkamo ir prieinamo būsto buvimą ir galimybes naudotis kokybiškomis paslaugomis, pavyzdžiui, ankstyvojo ugdymo ir priežiūros, popamokinės priežiūros, švietimo, mokymo ir sveikatos priežiūros bei ilgalaikės priežiūros paslaugomis. Laikantis Sąjungos pagrindinio tikslo ir nacionalinių tikslų iki 2030 m. skurdo mažinimo srityje, itin daug dėmesio turėtų būti skiriama kovai su skurdu ir socialine atskirtimi, įskaitant dirbančiųjų skurdą. Vaikų skurdo ir socialinės atskirties problema, visų pirma, turėtų būti sprendžiama taikant visapusiškas ir integruotas priemones, be kita ko, visapusiškai įgyvendinant Europos vaiko garantijų sistemą. Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad visi, įskaitant vaikus, turėtų galimybę naudotis aukštos kokybės pagrindinėmis paslaugomis. Jos taip pat turėtų užtikrinti, kad remtini arba pažeidžiami asmenys turėtų galimybę gauti tinkamą įperkamą būstą, įskaitant socialinį būstą, ar pagalbą aprūpinimo būstu srityje. Jos turėtų užtikrinti sąžiningą perėjimą prie švarios energijos ir spręsti energijos nepritekliaus, kaip vis reikšmingesnės skurdo formos, problemą, be kita ko, kai tikslinga, pažeidžiamoje padėtyje esantiems namų ūkiams taikydamos tikslines paramos priemones. Valstybės narės, kai tikslinga, veiksmingai naudodamos ES finansavimą ir techninę paramą, turėtų investuoti į socialinį būstą arba pagalbą aprūpinimo būstu srityje, būsto renovaciją ir papildomas paslaugas ir tenkinti neatidėliotiną įperkamo ir deramo būsto poreikį. Kiek tai susiję su šiomis paslaugomis, turėtų būti atsižvelgiama į konkrečius asmenų su negalia poreikius, įskaitant prieinamumą. Turėtų būti sprendžiama benamystės problema ypač taikant prevencijos priemones ir skatinant galimybes gauti nuolatinį būstą ir teikiant įgalinančias paramos paslaugas.

Valstybės narės turėtų užtikrinti galimybę laiku gauti įperkamas ir aukštos kokybės profilaktinės ir gydomosios sveikatos priežiūros ir ilgalaikės priežiūros paslaugas, kartu užtikrindamos tvarumą ilguoju laikotarpiu. Atsižvelgiant į didėjančią ilgalaikės priežiūros paklausą, taip pat susijusią su demografiniais pokyčiais, turėtų būti sprendžiama adekvatumo spragų, taip pat darbo jėgos trūkumo ir prastų darbo sąlygų problema.

Atsižvelgdamos į Rusijos agresijos karą prieš Ukrainą ir tai, kad aktyvuota Tarybos direktyva 2001/55/EB ([1]), valstybės narės turėtų ir toliau teikti tinkamo lygio apsaugą perkeltiesiems asmenims iš Ukrainos. Be to, jos turėtų įgyvendinti būtinas priemones nelydimų nepilnamečių atveju. Perkeltiesiems vaikams turėtų būti užtikrinta galimybė naudotis ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros bei kitomis pagrindinėmis paslaugomis pagal Europos vaiko garantijų sistemą.

([1]) 2001 m. liepos 20 d. Tarybos direktyva 2001/55/EB dėl minimalių normų, suteikiant perkeltiesiems asmenims laikiną apsaugą esant masiniam srautui, ir dėl priemonių, skatinančių valstybių narių tarpusavio pastangų priimant tokius asmenis ir atsakant už tokio veiksmo padarinius pusiausvyrą (OL L 212, 2001 8 7, p. 12).

Atsižvelgdamos į ilgėjančią vidutinę gyvenimo trukmę ir demografinius pokyčius, valstybės narės turėtų užtikrinti darbuotojų ir savarankiškai dirbančių asmenų pensijų sistemų tinkamumą ir tvarumą, suteikdamos lygias galimybes moterims ir vyrams įgyti ir kaupti teises į pensiją, be kita ko, pasitelkdamos papildomas pensijų sistemas, kad būtų užtikrintos tinkamos pajamos senatvėje. Pensijų reformos turėtų būti remiamos vykdant politiką, kuria siekiama sumažinti vyrų ir moterų pensijų skirtumą, propaguoti vyresnių žmonių aktyvumą ir sveikatą ir pratęsti darbingą amžių, pavyzdžiui, didinant faktinį pensinį amžių, visų pirma sudarant palankesnes sąlygas dalyvauti darbo rinkoje ir užtikrinant vyresnio amžiaus darbuotojų poreikiams pritaikytas darbo sąlygas. Valstybės narės turėtų užmegzti konstruktyvų dialogą su socialiniais partneriais ir kitais suinteresuotaisiais subjektais ir sudaryti sąlygas tinkamai laipsniškai pradėti vykdyti reformas.